

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Ústav germanistiky, nordistiky a nederlandistiky

Martina Veliká

(FAV-NL, magisterské prezenční studium)

Het Schnitzelparadijs

Essay over de boekverfilming

Vedoucí práce: Mgr. Sofie Rose-Anne W. Royeaerd, M.A.

Brno

Podzim 2009

Inleiding:

In 2005 verscheen de debuutroman van Khalid Boudou, *Het Schnitzelparadijs*. De roman werd door critici meteen lovend onthaald en in hetzelfde jaar kwam gelijknamige film naar de bioscopen. De regisseur Martin Koolhoven kocht namelijk de verfilmingsrechten voordat het boek al uitgegeven was en wilde een film ervan maken. Oorspronkelijk was de film alleen voor de televisie besteed, maar dankzij de spontane sfeer tijdens de filming en potentieel commercieel succes konden de kijkers *Het Schnitzelparadijs* in de bioscopen zien. En ze maakten ervan in 2005 de Nederlandse film met het hoogste aantal bezoekers.

Het hoofdthema van de roman is het ‘volwassen-worden’. Het verhaal draait om 19-jarige Nordip die als pannenschrober in een hotel gaat werken. Hij wil zich ermee in het ‘echte leven’ integreren. Hij is van Marokkaanse afkomst, dus er komen natuurlijk enkele situaties in de roman voor die het met interculturele problemen te maken hebben. Martin Koolhoven daarentegen, samen met scenarioschrijver Marco van Geffen, haalde precies die multiculturele thematiek uit het boek, maakte het zwaartepunt van de film ervan, en voegde er een centrale liefdesrelatie toe, die gedeeltelijk in het boek beschreven werd.

Volgens mij zijn de film en het boek *Het Schnitzelparadijs* daarom twee sterk verschillende stukken. Ik was benieuwd naar de ontvangst van de film door gewone kijkers. Voor mijn receptieonderzoek heb ik het multi-culti thema in de film gekozen.

Mijn vraagstelling klinkt als volgt: **Hoe reageerden de niet-professionele kijkers op de multi-culti thematiek in de film *Het Schnitzelparadijs*?**

Werkwijze:

Ik richtte mij op het internet, namelijk op de pagina's die zich met film bezig houden. Het ging om bv. www.imdb.com, www.preview.nl, www.filmkrant.nl, www.filmkeuze.nl, www.filmrecensies.net.

Ik neem aan dat de bezoekers van die pagina's film liefhebbers zijn en dat ze in staat zijn om een volwaardige uiting en mening over de film te vormen. Ik koos de reacties (commentaren, recensies) van de internetgebruikers die zich ondertekenden. Of heb ik die reacties bestudeerd die door een gebruiker met een vaste nickname geschreven zijn. Zo'n gebruiker is dus op een van die pagina's geregistreerd. (In mijn essay zal ik die gebruikers *recensenten* noemen.)

Daarna heb ik ook die reacties gekozen die een begin en een eind bevatten, die uit zinnen bestaan, ev. een titel hebben. Het ging dus om geen discussies, hoewel ik weet dat de mensen in de discussies (te) eerlijk zijn en dat het bestuderen van discussies heel interessante resultaten zou hebben kunnen opleveren.

Ik zocht de uitingen die een mening over het verwerken van de multi-culti thematiek geven. De eindoordelen over de hele film speelden geen rol, hoewel ze ermee soms samenhangen.

Als een theoretische kader diende me het artikel van Janet Staiger *Modes of Reception* uit haar boek *Perverse Spectators: The Practices of Film Reception*. Ze is bekende filmwetenschapster en houdt zich met de filmreceptie bezig. Zij pakt de receptie uit historisch-materialistische invalshoek aan. In de laatste decenia werd de grootste invloed op een kijker aan de film zelf toegeschreven. Filmwetenschappers suggereerden dat de film zelf, de wijze waarop film de kijker aanspreekt en waarop film vertoond wordt, de interpretatie beïnvloedt.

Staiger beweert daarentegen dat de interpretatie van een film van heleboel verschillende factoren afhangt waaronder het achtergrond van een kijker qua etniciteit, geslacht of bv. woonplaats grote rol speelt. Maar dat is zeker heel individueel en deze factoren kon ik uit de internetpagina's niet altijd uittrekken.

Onderzoek:

Tijdens het bestuderen van de recensies viel me op dat recensenten vooral twee aspecten vermeldden. Als ergens een uitspraak was dat met multi-culti samenhang, was het over of de stereotiepen in verbeelding of het aanpak van de thematiek. Volgende twee hoofdstukken stellen deze aspecten voor.

Stereotiepen

In de film komen vier nationaliteiten voor: enkele Nederlanders, Marokkanen (zelfs het Marokkaanse gezin van het hoofdpersonage Nordip), een Turk en een Yoegoslaaf. Grappige of moeilijke situaties die uit de multiculturele verschillen ontstaan, geven vaak stereotiepen weer die in Nederlandse maatschappij overleven. De personages zijn typerend voor hun nationaliteiten qua uiterlijk en meestal ook innerlijk. Een uitzondering is Nordip zelf die geen 'typisch' Marokkaan is (hij studeerde, is lief en wil werken).

Recensenten vonden de opvattingen van die stereotiepen meestal als het minpunt van de film. Enkele recensenten schreven dat de personages oppervlakkig en te karikaturaal zijn. Ze zagen de negatieve stereotiepen ook in de verbeelding van de eerste/de tweede generatie allochtonen:

In de film zijn de vertegenwoordigers van de eerste generatie ouders van Nordip en hun mannelijke vrienden. Moeder zwijgt in de hele film. Misschien wilde regisseur ermee zeggen dat ze ondergeschikt aan de vader was en niet durfde te spreken? Vader spreekt alleen Arabisch. Hij heeft een winkeltje waar hij zijn vrienden ontmoet. Hij vindt dat de jongere generatie allochtonen ligt alleen te luieren en hij wil dat Nordip een grote carrière als dokter maakt.

De tweede generatie allochtonen bevindt zich in de keuken van het hotel. Die kunnen wij als karikaturaal beschouwen want ze is het mikpunt van spotteren: de allochtonen zijn lui maar altijd vol met smoesjes. Ze praten over hun toekomst op een echt zelfbewuste manier maar doen er echter niks voor. Jonge Turk Ali lijkt bovendien zwaakzinnig. Yoegoslaaf Goran praat met het algemene Slawische accent en ziet er als een soldaat uit.

Maar de nadruk die de filmmakers op die komische personages legden werd ook geprezen. Veel recensenten waren verrukt over grappige scènes en de acteerprestaties van allochtone komieken. Het is wel mogelijk dat meeste kijkers wilden een (romantische) komedie zien of met allochtone personages of zonder hen. Daarom waren ze tevreden dat ze konden lachen.

Aanpak

Een ander kernpunt van veel reacties was het aanpak van de multi-culti thematiek zelf, de wijze waarop regisseur dat thema voorstelt. Volgens een groep recensenten had de film “de mogelijkheid om een enorm politiek statement te maken” [Robert Bouma], maar het feit dat de film toch grappig en opgelucht was, werd als helemaal positief gezien. Sommige recensenten leken de hele multiculturele problematiek lastig te vinden. Dat de film geen groot drama bevatte en dat *Het Schnitzelparadijs* gewoon een liefdesverhaal zonder hogere pretenties was, vonden ze leuk.

Maar ook hier kunnen we tegenstanders vinden die de film als gemiste kans zagen. Mogelijke familieproblemen en interculturele botsingen “komen niet ter sprake” [Tom Weijl]. Misschien gaan die verschillen in opvatting uit de verwachtingen:

Sommige kijkers kwamen naar de bioscopen om een andere *Shouf Shouf Habibi!* (2004)¹ te zien en ze waren niet teleurgesteld. Vooral na de moord van Theo Van Gogh in 2004 werd multiculturele problematiek in Nederland heel vaak besproken. Het aantal allochtonen stijgt er en de oplossing van verschillende samenhangende (maatschappelijke, godsdienstige, economische) problemen was nog niet gevonden. Die kijkers wilden geen vervolging van alledaagse problemen op ‘t witte doek zien, ze wilden lachen om typerende Marokkanen en de jonge liefde toejuichen.

De tweede groep recensenten verwachtte waarschijnlijk eindelijk een serieuzer drama over interculturele conflicten en de moeilijkheden die zulke relaties met zich meebrengen.

Martin Koolhoven had pretenties die eerder de eerste mogelijkheid ondersteunen: "De overtuiging groeide dat we geen zware analytische film over integratie moesten maken, omdat je daarmee jonge Marokkanen niet bereikt. Ik wilde een film die hen aanspreekt en iets meegeeft. Uit proefvertoningen blijkt dat Marokkaanse jongeren zich in de film kunnen vinden. Ze vonden het prettig dat de film de stereotiepe problematiek voorbij was. Het was fijn om te zien dat ze zich identificeerden met de jongen die voor zichzelf gaat denken. Het fijnst vond ik dat er geen verschil bestond in de beleving van Marokkaanse en blanke Nederlanders." [Jos van der Burg]

¹ *Shouf Shouf Habibi!* is ook een multiculturele komedie. Sommige acteurs ervan spelen ook in *Het Schnitzelparadijs*.

Resultaat:

Uit de reacties blijkt dat qua multi-culti thematiek twee feiten opvielen: de stereotipische verbeelding van allochtonen en het luchtige aanpak van de thematiek. Over beide feiten werd er zowel positief als negatief geschreven. Dat kunnen we aan de verwachtingen van kijkers toeschrijven die ze van *Het Schnitzelparadijs* hadden. Ook hun ervaring uit het alledaagse leven en de mate waarop ze met multi-culti problematiek omgeringd zijn, kan invloed erop hebben.

Ten einde moet ik nog opmerken dat er vrij weinig uitspraken over multi-culti in de recensies waren. Een mogelijke verklaring is dat de kijkers *Het Schnitzelparadijs* eerder een romantische komedie dan een multi-culti manifest vinden.

Bronnen:

J. Staiger, 'Modes of Reception'. In: *Perverse Spectators: The Practices of Film Reception*. New York: New York University Press, 2000, p. 11-27.

K. Boudou: *Het Schnitzelparadijs*. Amsterdam: Lebowski, 2005.

Film: *Het Schnitzelparadijs* (Nederland, 2005). Regie: Martin Koolhoven.

Internetrecensies:

- *Een dode muis in een bord friet. Het Schnitzelparadijs*. Door Karin Wolfs.
Geraadpleegd 17-01-2010 op <http://www.filmkrant.nl/av/org/filmkran/archief/fk269/koolhove.html>
- *Het Schnitzelparadijs*.
Geraadpleegd 17-01-2010 op <http://www.moviemachine.nl/movie.php?id=955>
- *Het Schnitzelparadijs (2005)*. Door Boobema.
Geraadpleegd 17-01-2010 op <http://www.filmrecensies.net/filmrecensies/961/Het-Schnitzelparadijs.html>
- *Het Schnitzelparadijs (2005) Recensie*. Door <EV>.
Geraadpleegd 17-01-2010 op <http://www.filmfashion.nl/reviews/855.html>
- *Het Schnitzelparadijs (2005) Recensie*.
Geraadpleegd 17-01-2010 op <http://www.veronicamagazine.nl/Film/Het-schnitzelparadijs-840559.html>
- *Het Schnitzelparadijs (2005)*. Door huh_oh_i_c, mart, tweaktubbie, hansbearnl, ya1973, lgtjanssen, Jوسفaber, John, Robby_V.
Geraadpleegd 17-01-2010 op <http://www.imdb.com/title/tt0446460/usercomments>
- *Het Schnitzel Paradijs (2005) Recensie*. Door Henny Wouters.
Geraadpleegd 17-01-2010 op <http://www.movie2movie.nl/r4177-Recensie-Het-Schnitzel-Paradijs.html>
- *Het Schnitzelparadijs (2005)*. Door MissS_
Geraadpleegd 17-01-2010 op http://www.liquid-motion.nl/e107_plugins/content/content.php?content.911
- *Het Schnitzelparadijs*. Door Oene Kummer.
Geraadpleegd 17-01-2010 op <http://www.preview.nl/index.php?do=film&id=1819&filmtitel=Het+Schnitzelparadijs>
- *Het Schnitzelparadijs*. Door Robert Bouma.
Geraadpleegd 17-01-2010 op <http://www.robertbouma.nl/2005/09/25/het-schnitzelparadijs/>
- *Het Schnitzelparadijs (2005) Recensie*. Door Tom Weijl.
Geraadpleegd 17-01-2010 op <http://www.film1.nl/recensies/17486-Het-schnitzelparadijs.html>
- *Lijmen wat los is. Het Schnitzelparadijs*. Door Jos van der Burg.
Geraadpleegd 17-01-2010 op <http://www.filmkrant.nl/av/org/filmkran/archief/fk269/koolhove.html>
- *Multiculti in een culinaire hel*. Door Martin Visser.
Geraadpleegd 17-01-2010 op http://vissie.web-log.nl/vissie/2006/06/film_multiculti.html
- *Recensies over Het Schnitzelparadijs (2005)*. Door Peter Schouten, B-rok, Rene Scheffer, Bappi, Bonzo, Mike (#7), Rob G.
Geraadpleegd 17-01-2010 op <http://www.filmkeuze.nl/cgi-bin/loader?/cgi-bin/pm/frec-6b7722.html>
- *"Yo, neppe Mocro, gefeliciteerd met je diploma, homo!"*. Door Kawtar.
Geraadpleegd 17-01-2010 op http://www.vkblog.nl/bericht/4213/%93Yo,_neppe_Mocro,_gefeliciteerd_met_je_diplomo,_homo!%94